

COLUMN

Door: Cristel van de Ven

Globalisering van de geest

Mijn man was voor zijn werk in het Midden-Oosten. Het was er 35 graden. Op een avond belde ik hem vanuit mijn auto, in de file op de A12, ergens tussen Den Haag en Utrecht. Het miezerde. Buiten was het een graad of 11. De telefoon ging over. Een keer, twee keer. Toen nam hij op. Zijn stem klonk kraakhelder via de *carkit* in mijn auto. Er zat ruis noch vertraging op de lijn. Hij zat in een taxi, en reed door een dor woestijnlandschap. We spraken zoals we elkaar wel vaker bellen vanuit de auto, aan het einde van een werkdag. En het leek net alsof we slechts een paar kilometer van elkaar vandaan waren, in plaats van de 6.861 kilometer tussen mijn plek op de A12 en de snelweg nabij Dubai waar hij zich bevond.

Gek is dit allang niet meer. De wereld wordt spreekwoordelijk steeds kleiner, met hulp van technologie. Dat was vroeger wel anders. Wanneer je in de jaren vijftig emigreerde, verliet je je familie voor de rest van je leven. Nu hoeven we niet eens meer *collect call* te bellen als we op vakantie zijn. Een simpel WhatsAppje, verstuurd via de wifi van een hotel in weet-ik-waar, volstaat.

En zo globaliseert de wereld. Dat geeft niets. Want globalisering is goed. Goed voor onze welvaart. Internationale handel is immers de kurk waarop ons kleine kikkerlandje drijft, aldus vele politici en economen. En daarom leggen we internationale afspraken vast in handelsverdragen die de globale economie nog beter moeten laten stromen. Voor ondertekening van het CETA-handelsverdrag lagen de Walen nog wel even dwars, maar uiteindelijk verstomde ook hun kritiek. Globalisering lijkt zodoende onvermijdelijk. Het representeert de weg vooruit. Vinden we met z'n allen. Of toch niet?

Op politiek-cultureel vlak is er namelijk iets heel anders aan de hand. Ten tijde van het schrijven van deze column gaat Amerika bijna naar de stembus. Wordt het Clinton of Trump, de man die pleit voor het bouwen van een muur tussen de Verenigde Staten en Mexico? Hier in Nederland zeggen velen: 'Wat vreselijk dat die Amerikanen Donald Trump tot president(skandidaat) hebben verkozen'. Maar zo vreemd is dat niet. Wetenschappers weten al lang dat we ons het meest op ons gemak voelen bij mensen die op ons lijken (Tajfel & Turner, 2004). En ook dat angst voor uitbuiting door rivaliserende groepen de rem is op samenwerking tussen groepen, en de brandstof voor samenwerking binnen groepen (De Dreu, 2016). Je terugtrekken in je eigen hok, in deze globaliserende tijden, is dus best verklaarbaar. Ook in Nederland laaien de sentimenten op. 'Laten we het klein

houden', zeggen nationale verkondigers van het grenzen-dicht-evangelie. 'We kunnen het best zelf.' Onze psychologische aard lijkt dus haaks te staan op onze economische drang tot globalisering. Zijn we er mentaal eigenlijk wel klaar voor?

Met technologie en economie alleen komen we er niet. Ons brein moet mee. We zullen het moeten trainen. Zodanig, dat het openstaat voor andere ervaringen en voor andere mensen. Daar is meer voor nodig dan het afschaffen van een paar stereotype-rende, en bovenal stigmatiserende termen als 'allochtoon' en 'autochtoon' (WRR, 2016). Er is veel meer voor nodig.

Wat zou het mooi zijn als technologie ons ook hierbij kan helpen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan een app die mij elke dag, op een willekeurig tijdstip van de dag, laat bellen met een willekeurige andere wereldburger. Zodat ik op de A12 niet alleen bel met mijn man in Dubai, maar ook met een autochtone inwoner van diezelfde stad. De app kan mij dan helpen met de vertaling van ons gesprek, zodat ik in het Nederlands kan praten en de Arabier in het Arabisch. En hopelijk kan de app ons ook een aantal suggesties doen voor goede, open vragen die wij elkaar kunnen stellen. Allemaal met als doel om niet alleen mijn man gevoelsmatig dichterbij te krijgen vanuit dat verre land, maar ook de Arabier. Zo zetten we technologie niet louter in voor het stimuleren van een globale economie, maar ook voor het creëren van een globaal groepsgevoel. Dan worden '*alle menschen [...] Brüder*' (Von Schiller, 1785). En dat is in de kern waar het daadwerkelijk om draait. Globalisering van de geest!

Literatuur

- De Dreu, C.K.W. (2016). *De rem op samenwerking*, oratie 7 oktober 2016, Universiteit Leiden.
- Schiller, F. von (1785). *Ode an die Freude*, gedicht, door Beethoven gebruikt als slot van zijn negende symfonie, en in 1972 door de Raad van Europa verkozen als Europees volkslied.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. (2004). The social identity theory of intergroup behavior. In John T. Jost & Jim Sidanius (Eds.), *Political psychology: Key readings* (pp. 276-293), New York: Psychology Press.
- 'De termen "allochtoon" en "autochtoon" hebben hun tijd gehad' op www.wrr.nl (geraadpleegd op 2 november 2016).

Over de auteur

Cristel van de Ven is mede-oprichter en -eigenaar van Factor Vijf, bureau voor organisatieontwikkeling. Zij geeft lezingen, doet onderzoek en adviseert organisaties over onderwerpen als inzetbaarheid, dialoog en diversiteit.